

Руслана ПОПП,
 orcid.org/0000-0002-5370-1770
 кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України
 Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
 (Україна, Дрогобич) ruslana_popp@ukr.net

ДОКУМЕНТИ

ПРО РЕАГУВАННЯ ПОЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ДРОГОБИЧЧИНИ НА ПІДПИСАННЯ УГОДИ МІЖ ПОЛЬСЬКИМ КОМІТЕТОМ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИЗВОЛЕННЯ І УРЯДОМ УКРАЇНСЬКОЇ РАДЯНСЬКОЇ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ РЕСПУБЛІКИ ПРО ЕВАКУАЦІЮ ПОЛЬСЬКИХ ГРОМАДЯН З ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ РСР І УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ З ТЕРИТОРІЇ ПОЛЬЩІ

У статті з'ясовано, що представлені радянські документи дають відомості про сприйняття польським населенням Дрогобиччини Угоди від 9 вересня 1944 р. та його ставлення до переселення до Польщі. Показано, що інформація подана в джерелах є важливою для об'єктивного висвітлення становища польської громади регіону, етніонаціональної політики сталінського тоталітарного режиму в Дрогобицькій області у перші повоєнні роки.

Ключові слова: Дрогобиччина, Дрогобицька область, Угода, переселення, польське населення, сталінський режим.

Ruslana POPP,
 Ph D (History), Associate Professor of Ukraine's History Department Ivan Franko
 Drohobych State Pedagogical University
 (Ukraine, Drohobych) ruslana_popp@ukr.net

DOCUMENTS

ON THE REACTION OF THE POLISH POPULATION TO THE SIGNING OF THE AGREEMENT BETWEEN POLISH NATIONAL LIBERATION COMMITTEE AND THE GOVERNMENT OF THE UKRAINIAN SOVIET SOCIALIST REPUBLIC ABOUT THE EVACUATION OF POLISH CITIZENS FROM THE TERRITORY OF UKRAINIAN SSR AND OF THE UKRAINIAN POPULATION FROM THE TERRITORY OF POLAND

Today many scientific researches exist that treat of the Stalin totalitarian regime policy in the western regions of Ukraine in the first post-war years. Under the contemporary circumstances of sharp historical discussions on the international mutual relations in the region, it is important to turn to documentary materials. The introduction of a significant amount of sources into scientific circulation will allow researchers to objectively show the methods by which the Stalin regime solved ethno-national problems in this area.

The purpose of the article is to publish and analyze soviet documents about the reception by the Polish population of Drohobych region of the Agreement of 9 September 1944 and its attitude to its resettlement to Poland and, also, to demonstrate peculiarities of their scientific use.

The following documents are presented: «Reporting note on the mood of the Polish population of Drohobych in connection with the signing of the agreement between Polish National Liberation Committee and the Government of the Ukrainian Soviet Socialist Republic about the evacuation of Polish citizens from the territory of the Ukrainian SSR and the Ukrainian population from the territory of Poland», two «Reports of political information», which are kept in the State archive of Lviv region, Fund P. 5001 (Drohobych regional committee of the CP(b)U, Case № 36, description 2.

The documents contain remarks, analyses and conclusions of party activists, as well as numerous quotations of concrete persons concerning the Agreement and resettlement of the Polish population. As is obvious from these documents, the source of these quotations were speeches at different meetings, conversations at personal rendezvous and talks with the representatives of power, so, it is possible to conjecture that the information was received also by help of secret agencies, through the post censorship. That's why an analysis of such types of documents it is necessary to conduct very carefully and to remember of the conditions of their creation and methods of information incoming.

The information collected in different ways about the reception by the Polish population of Drohobych region of the aforementioned Agreement allowed the Soviet party and force structures of various levels to develop a strategy of actions concerning the organization and carrying out of resettlement actions. The data which the documents contain demonstrate, that the majority of the Poles initially did not want to leave their houses, but in the conditions of totalitarianism had neither abilities, nor real levers to influence the situation. Further on, the repressive actions of the power against the Polish population much speeded up its emigration to Poland.

Key words: *Drohobych land, Drohobych region, Agreement, resettlement, Polish population, the Stalin regime.*

Постановка проблеми. Сьогодні є чимало наукових досліджень присвячених політиці сталінського тоталітарного режиму в західних областях України в перші повоєнні роки. В сучасних умовах гострих історичних дискусій щодо міжнаціональних взаємовідносин в регіоні важливим є звернення до документальних матеріалів. Залучення в науковий обіг значної кількості джерел дозволить об'єктивно показати якими методами сталінський режим вирішував етнополітичні питання.

Аналіз досліджень. Тема про переселення польського населення із західних областей України до Польщі розкривається у багатьох наукових дослідженнях українських та зарубіжних дослідників (Буцько, 2005; Зашкільняк, 2005; Макарчук, 2003; Сергійчук, 1997; Сливка, 1998; Mazur, 2001; Serhijczuk, 2001). Останнім часом все більшої актуальності набуває регіональний аспект питання (Попп, 2016).

Мета статті – опублікувати та проаналізувати радянські документи про сприйняття польським населенням Дрогобиччини Угоди від 9 вересня 1944 р. та його ставлення до переселення в Польщу, показати особливості їх наукового використання.

Виклад основного матеріалу. У Державному архіві Львівської області, фонд П. 5001 (Дрогобицький обком КП(б)У) зберігається архівна справа № 36, опис 2, під назвою: «Інформація та доповідні записки райкомів партії про переселення поляків у Польщі» (ДАЛО. Ф. П-5001. Оп. 2. Спр. 36). В ній зібрані пропоновані нами документи, а саме «Доповідна записка про настрої польського населення міста Дрогобича у зв'язку з підписанням угоди між Польським Комітетом Національного Визволення і Урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки про евакуацію польських громадян з території Української РСР і українського населення з території Польщі» на ім'я завідувача оргінструкторським відділом Дрогобицького обкому КП(б)У Стефана, від інструктора сектора інформації В. Павлінського (датована 6 жовтня 1944 р.), дві «Політформації» направлені 6 і 10 жовтня на ім'я секретаря Дрогобицького обкому партії О. Олексенка, від секретаря Самбірського райкому партії Бурушкіна (ініціали в документі відсутні) і секретаря Стрийського міському партії Орленка (ініціали в документі відсутні). Всі три документи мали гриф «зовсім таємно» (ДАЛО. Ф. П-5001. Оп. 2. Спр. 36. Арк. 2–7, 9–10).

9 вересня 1944 р. була підписана «Угода між Урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки і Польським Комітетом Національного визволення про евакуацію українського населення з території Польщі і польських громадян з території УРСР». Особливий наголос в документі робився на те, що «Евакуація є добровільною і тому примус не може бути застосований ні прямо, ні посередньо» (Угода, 1944). Фактично, як наголошує С. Макарчук ця домовленість була здійснена «за волею Кремля в інтересах вигідного для Москви повоєнного облаштування Європи» (Макарчук, 2003: 103).

Для організації переселення радянська влада проводила облік польського населення, важливе значення надавалося пропаганді. Інформація про підписання Угоди серед польського населення Дрогобиччини поширювалася різними засобами. В містах та селах області на підприємствах, організаціях та установах проводилися збори, зустрічі, де зачитували офіційне повідомлення про Угоду, опубліковане в газеті «Правда» 14 вересня 1944 р. (ДАЛО. Ф. П-5001. Оп. 2. Спр. 36. Арк. 1). Важливим для партійно-радянського керівництва Дрогобицької області було не тільки довести до відома поляків зміст договору, а здобути максимальну інформацію про реагування польського населення на заходи влади. Можна припустити, що саме після таких зібрань були складені ці документи.

З документів видно, що основна інформація була зібрана у Бориславі, Самборі, Стрию, Дрогобичі, це ще раз підтверджує, що після винищення німцями єврейського населення, поляки ста-

новили левову частку жителів цих населених пунктів (Попп, 2016: 71) Реагування поляків на заходи радянської влади збиралися по окремих районах, пізніше ці дані надходили в Дрогобицький обком партії, а потім до ЦК компартії республіки, про це говорить напис чорнильною ручкою, зроблений на «Доповідній записці» (ДАЛО. Ф. П-5001. Оп. 2. Спр. 36. Арк. 2). Розуміння настроїв населення давало можливість сталінському режиму не тільки виявити ворожо настроєні елементи, але й виробити стратегію дій. Аналіз усіх джерел доводить, що більшість польського населення не «бажало zostавляти своїх хатів на Україні» і переселятись. Проблема була не тільки в тому, що потрібно було докорінно змінювати побут, заняття, середовище спілкування. Більшість поляків тут народилися, вирости, працювали, вважали цей край своєю батьківщиною, а також «польською землею» (ДАЛО. Ф. П-5001. Оп. 2. Спр. 36. Арк. 3, 6, 9, 10). Розуміння такої ситуації і стало поштовхом до репресивних акцій влади щодо польського населення, що значно пришвидшили переселенський процес (Попп, 2016: 71–72).

В документах є зауваги, аналіз та висновки партійних функціонерів, а також наводяться численні висловлювання конкретних людей, що мало підсилити доказовість викладеного. З документів видно, що джерелами надходження цих висловлювань були виступи на різних зборах, розмови під час особистих зустрічей та бесід з представниками влади, можемо припустити, що інформація отримувалася і агентурним чином, через поштову цензуру. Тому до аналізу документів такого типу необхідно відноситись обережно, пам'ятати про умови їх укладання та методи надходження інформації. Зокрема, бачимо, що певна частина польського населення висловлювалася позитивно, схвалювала виїзд до Польщі (ДАЛО. Ф. П-5001. Оп. 2. Спр. 36. Арк. 5, 6, 9). Важко сказати наскільки це правдиві думки людей. Навіть у наведених аргументах проти переселення, звучить яесь вихвалання нової влади її переваг (ДАЛО. Ф. П-5001. Оп. 2. Спр. 36. Арк. 6). Польське населення піддавалося також пропаганді польського еміграційного уряду в Лондоні та польського підпілля, які переконували, що після розгрому коаліцією фашистської Німеччини, Польська держава буде відновлена в довоєнних кордонах (Макарчук, 2003: 105). Багато хто сподівався, що із закінченням бойових дій ситуація зміниться, тому просто ухилився від питання про переселення (ДАЛО. Ф. П-5001. Оп. 2. Спр. 36. Арк. 3). Польську громаду турбували не тільки питання переселення, а й освіти, релігії, це теж були визначальні чинники її становища та важливими у прийнятті рішення щодо виїзду (ДАЛО. Ф. П-5001. Оп. 2. Спр. 36. Арк. 4).

Думки про переселення радянські органи збирали у різних соціальних груп тодішнього польського населення, обов'язково вказувалося місце праці, але чітко прослідковується класовий підхід. Бачимо, що у документах поляки поділяються на робітників і «аристократію», «більш бідніше», «більш заможніше населення», «бідніші прошарки» (ДАЛО. Ф. П-5001. Оп. 2. Спр. 36. Арк. 2). Теза розділяй і протиставляй була актуальною для системи, як інструмент втілення своєї політики.

Дані, які містяться в документах свідчать, що і за політичними поглядами польська громада поділялася два основні табори: тих, що підтримували Польський еміграційний уряд в Лондоні, який як зазначається в «Доповідній записці» веде «профашистську політику», згадуються і прихильники «лагеру демократичного», що «одобрювали» Люблінський уряд (Комітет Національного Визволення Польщі), об'єктивно сказати з джерел яких було більше, важко (ДАЛО. Ф. П-5001. Оп. 2. Спр. 36. Арк. 2–3).

Важливо звернути увагу і на мову якою укладені документи. Можемо помітити, що інформація, подавалася номенклатурними працівниками Дрогобицької області, як українською, так і російською мовами, віддруковані у кількох примірниках (ДАЛО. Ф. П-5001. Оп. 2. Спр. 36. Арк. 10).

Висновки. Представлені документи є важливими джерельними матеріалами, що допомагають відтворити етнопольську політику сталінського режиму на Дрогобищині у перші повоєнні роки, показати становище польської громади краю. Зібрана різними шляхами інформація про сприйняття польським населенням Дрогобицької області Угоди, давала можливість партійно-радянським та силовим структурам різних рівнів виробити стратегію дій щодо організації та проведення переселенських акцій. Відомості, що містяться в документі демонструють, що більшість поляків спочатку не хотіли залишати свої домівки, але за умов тоталітарної системи не мали можливостей, ні реальних важелів вплинути на цю ситуацію. В подальшому репресивні акції влади проти польського населення значно пришвидшили його виїзд до Польщі.

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА

Про реагування польського населення міста Дрогобич у зв'язку з підписанням угоди між Польським Комітетом Національного Визволення і Урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки про евакуацію польських громадян з території Української РСР і українського населення з території Польщі.

Таємно
ЗАВ. ОРГІНСТРУКТОРСЬКИМ ВІДДІЛОМ ОБКОМУ КП/б/У
тов. ШТЕФАНУ М. М.
Інструктора сектору інформації
т. Павлінського В.

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА

Про настрої польського населення міста Дрогобич в зв'язку з підписанням угоди між Польським Комітетом Національного Визволення і Урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки про евакуацію польських громадян з території Української РСР і українського населення з території Польщі.

Поляки міста Борислав по різному реагують на дану угоду та її здійснення, а саме:

Директор Бориславського водопроводу КРАЙ Зихерид Вольфович

«Питання переселення польського населення до Польщі, важливе питання і поляки цим дуже цікавляться, але як це практично буде здійснюватися. Коли взяти нафтові заводи де поляків до 80 % що вони виїдуть, то як має бути нафтова промисловість, а виїхати бажає багато, причому польське населення, що проживає тут ділиться на два лагери, лагер більш демократичний з числа робітників і бідного населення одобрює Люблінський Уряд (Комітет Національного Визволення Польщі), що цей Уряд для них є кращий демократичний і більше буде турбуватися і уже дбає за життєві інтереси польського населення.

Друга група більш заможна аристократія не покладає надії і підтримує Уряд Лондона, /тобто «уряд» Миколайчука/ і ось це питання який буде уряд дуже цікавить польське населення, а треба сказати, що питання Польщі достатньо ще не розв'язано на міжнародній арені і Лондон придає цьому не мале значення /Лондон тобто Англійський Уряд/.

«Значна частина робітників нафтової промисловості говорять, що в Польщі має бути радянська влада то в такому разі полякам краще жити в Польщі тим що буде рідна мова, релігія, обичай і т.і.

«Що до боротьби польського народу з німецькими загарбниками та ізгнання їх з польської території то поляки свідомо і патріотично ідуть до війська щоб разом з Червоною Армією бити німецьких окупантів звільняючи польську землю».

«Що до поразки Польщі в цій війні то це пояснюється тим, що в Польщі було багато різних профашистських партій і в цей час не було єдності в цих партіях в боротьбі проти німецьких загарбників і по друге польський Уряд /Уряд того часу/ не визнавав великого сусіда Радянський Союз, який міг би надавати ефективну допомогу. держави по територіальному розположенню не могли дати своєчасну ефективну підтримку».

«Що до визволення Польщі в даний час Лондонський Уряд веде не вірну політику не ідучи в контакт з Радянським Урядом, веде профашистську політику тому має поразку і польське населення більш арестократичної поведінки його засуджує. /Це думка не моя власна, а багатьох поляків що я мав з ними розмови/.

Не можна так просто обійти факт повстання польських патріотів Варшави, це жертви польських патріотів, що йдуть за рахунок профашистського польського Лондонського уряду».

ШАТКІВСЬКА В.І. бухгалтер Облкомхоза.

«Ми ще цього питання не рішали взагалі нам тут живеться не погано я маю роботу по своєму вибору, сестра моя теж, а як поїхати до Польщі то я не знаю як там буде і крім того ми маємо все своє».

ЧУГУНО-ЛИВАРНИЙ ЗАВОД

Робітник заводу ФРДИКОЛЬ Микола Миколаєвич, поляк, 14 років працює на цьому заводі. «Мені тут жеветься не погано, я одержую хліб на себе і дітей, до Польщі не поїду, як що силою не одправляють».

Робітник ЛИСНИК Войцех Якович, поляк, працює на заводі і до 20 років працював на першому нафтовому заводі «Я при Радянській владі задоволений, одержую хліба на себе і дітей, роботу маю по своїй кваліфікації до Польщі не поїду».

НАФТОВО-ПЕРЕГОННИЙ ЗАВОД №2 м. Дрогобич

Нач. відділу кадрів ГАВРИК Юрій Антонович. Я цьому питанню не приділяв уваги, тому що моя родина не тільки живе, а й працює на цьому заводі багато років, нас так і зовуть тут «діти заводу» то чому я маю їхати до Польщі. Моїх три сестри теж працюють на нафтових заводах і старший брат. Про переїзд до Польщі така думка не тільки в мене, а майже всіх поляків, що працюють на заводі.

ГОФМАН Казимір – поляк, викладач креслення у Українській першій школі м. Дрогобич. Мною питання переїзду до Польщі не вирішено, трудно зразу орієнтуватися а цьому питанні і міжнародного положення Польщі. Якщо брати до уваги Польський уряд то польське населення в основному визнає Люблінський уряд який більш демократичний і має зв'язок з Слав'янськими народами, а тим більше з великим Радянським сусідом, питання дружби Слав'янських народів поляк досить цікавить і Радянський Уряд в цьому питанні має вилеки успіхи, що нам подобається і тільки при цій умові Польща має бути сильною великою Польщею. Лондонський уряд веде політику прослав'янську орієнтується на Англію, тоді як Англія з Польщею не граничить і тому не може бути ефективним сусідом польської держави і в загалі Англія імпералістична держава і як історія покаже вірить їй не приходиться. Імпералістичний характер Англії не може стати дружним народом для Слав'янських народів, про це характерно свідчить початок цієї війни. Краще було б, щоб Польща була Радянською і в дружних завіповідношеннях зо всіми Слав'янськими народами».

П'ята Польська школа-директор школи ШНАЙДЕР Зігмунд Зігмондович, ухилиється від питання про переселення польського населення до Польщі, мотивуючи тим, що це питання не вирішене і що нам поки що треба працювати і тільки.

Директор шостої польської школи м. Дрогобич ХУЖИНСЬКИЙ, при розмові на цю тему говорить, нема чого їхати до Польщі, Радянська влада гарно дбає про освіту, за роботу шкіл, чого не було при німцях. В даний час самі поляки патріотично відносяться до відродження польської школи, батьки учнів приймають участь у ремонті школи і в загалі допомагають школі і виїзжати до Польщі немає наміру.

Питання що цікавлять польське населення міста, як що останутися в Радянській Україні.

1. Буде польська школа чи не буде?
2. Буде польський костел, чи не буде?
3. Як мають евакуїрувати польське населення до Польщі, силою чи добровільно.
4. Коли буде проведено переселення в час війни чи після її закінчення.

/ПАВЛІНСЬКИЙ/

ДАЛО. Ф. П-5001. Оп. 2. Спр. 36. Арк. 2-4.

Документ 2

ПОЛІТІНФОРМАЦІЯ

про реагування польського населення Самбора у зв'язку з підписанням угоди між Польським Комітетом Національного Визволення і Урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки про евакуацію польських громадян з території Української РСР і українського населення з території Польщі.

Сов. секретно

Секретарю

Дрогобычского Обкома КП(б)У

тов. Олексенко С.А.

Политинформация

О настроениях польского населения в связи с принятием соглашением Советского Правительства с Польским Комитетом Национального Освобождения по вопросу выезда в Польшу.

Среди населения польской национальности по городу Самбор идут различные разговоры по вопросу принятого соглашения о переезде в Польшу. Зажиточные слои польского населения высказывают свои мнения, чтобы все поляки обязательно выехали в Польшу.

Так например бухгалтер паровозного Депо Комаровский говорит: «Польша снова будет сильным государством, нам необходимо собраться всем вместе и при помощи Англии сделать таким наше государство, каким оно еще никогда не было.

Советы обязаны будут уступить нам такую территорию, чтобы бедно не жили. Если они и не захотят этого сделать, то их заставит сделать Англия и Америка».

Жена бывшего польского судьи говорит: «Как только будет официально объявлено о выезде в Польшу, то я немедленно выеду. Однако сейчас нам необходимо понимать, что созданное на территории Советского Союза польское правительство не является подлинно польским, коммунистическим, потому польский народ не может доверять. Польское государство должно быть большое, от моря Балтийского до Черного. Если Советский Союз не сделает этого, не уступит территории для польского государства, то Англия и Америка заставит Советский Союз это сделать, потому что в Англии сейчас находятся правдивые польские офицеры, которые борются за создание самостоятельного Польского государства. По всему видно, что Польша будет такой же как была, так, как польские деньги в городе Перемишле ходят в той же ценности как было до войны.

Бедные слои населения высказывают свои мнения против выезда в Польшу.

Например один рабочий ст. Самбор заявил: «Это хорошо, что Советский Союз пришел к такому соглашению с Польским правительством, теперь в Польшу выедут все польские националисты, а я останусь здесь, не смотря на то, что я поляк. Мне здесь будет жить не плохо. Я имею работу, советская власть объединяет все национальности, в нем все национальности равны. Мне надоело уже смотреть и слушать как немцы, бендеровцы и польские националисты разжигают национальную вражду. Сейчас этого нет, при Советской власти я живу спокойно, а что там будет в новой польской республике для меня неизвестно».

Рабочие Ушдора НКВД участок № 893 Богуш, Тадей говорят «Сейчас на осень глядя, мало кто з поляков переедет в Польшу. Здесь мы уже заготовили продукты, дрова имеем квартиры, а что будет там не знаем. Мы воздержимся от поездки в Польшу».

Группа рабочих маслозавода говорит: «Выезжать на жительство в Польшу не желаем, какие там будут порядки нам неизвестно. Здесь мы уже при Советской власти жили в 1930 – 40 годах, работали и не плохо жили. Сейчас снова пришла Советская власть и мы получили работу, труд наш ценят и, ехать в Польшу нет никаких необходимостей».

Секретар

Самборского РП КП(б) У.....Бурушкин

6. X. 1944

ДАЛО. Ф. П-5001. Оп. 2. Спр. 36. Арк. 5–7.

Документ 3.

ПОЛІТІНФОРМАЦІЯ

про реагування польського населення міста Стрий у зв'язку з підписанням угоди між Польським Комітетом Національного Визволення і Урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки про евакуацію польських громадян з території Української РСР і українського населення з території Польщі.

ЗОВСІМ ТАЄМНО

СЕКРЕТАРЮ ДРОГОБИЦЬКОГО ОБКСПУ КП(б)У

С.А. ОЛЕКСЕНКО

ПОЛІТІНФОРМАЦІЯ

Підписання угоди між Польським Комітетом Національного Визволення і Урядом УРСР про евакуацію українського населення в території Польщі і Польських громадян з території УРСР знайшло кволий відгук серед населення м. Стрий.

Враховуючі політичну вагу угоди, а також необхідність правильного її тлумачення, МК КП(б)У провів через парторганізації та комуністів прикріплених до підприємств де немає парторганізації роз'яснювальну роботу шляхом переведення бесід та читання угоди.

Під час переведення бесід на виробництвах установах, під час переведення окремих розмов з Польським населенням видно, що частина населення правильно зрозуміли складену умову правильно висловлюють свої думки наприклад:

Директор польської школи №-3 гр. ОЗЕМБЛОВСЬКИЙ сказав так: «ця угода дає можливість етнографічно правильно створити державу і цим самим покласти край ворожнечі між польським і українським населенням».

Акушерка ЗАГОРСЬКА Анна сказала: «Я дуже рада, що мені представляється можливість виїхати в Польщу. Що мені тут робити? На Україні нехай живуть Українці, а я буду жити там де живуть Поляки».

Лікарь КАЗАК, Лаборант КОЗЛОВСЬКИЙ, учителька ВЕРГУЛЯК /школа №-4/, робітники ливарного цеху ПЕРЗ КЛЯП Вячислав висловили свої думки так:

«Нам здається що угода єдина правильна але жилось і живеться в Радянській Україні непагано думаємо що швидко закінчиться війна то будемо жити ще краще». Багато населення висловлювали бажання виїзжати на території родичів.

Певна частина населення оцінює і тулмачить Угоду по «своєму» - неправильно.

Завуч Польської школи К-4 гр. ВАХУЛЬКА сказав: якщо евакуація буде примусова то я поїду, але коли добровільно то з своєї рідної землі я їхати не думаю.»

Інструктор Міськ В. Н. О. БІЛИК розповідає таке:

«Мені довелось по питанню Угоди говорити з багатьма поляками вони мені казали так: «Що ця угода їх поляків які мешкають у Стрию не стосується, а що вона для тих поляків які мешкають за Дніпром, бо по закінченні війни питання кордонів буде переглянуто і що Польща знову буде при наймі по Збруч.

Цьому допоможе США і Англія.

Гр. СТАНІВСЬКА з залізничного вузла службовець, розглядає угоду як таку що «не відповідає дійсності», що ця угода «підписана не справжнім Польським Урядом, Більшовитським, що цього Уряду Англія та Америка не визнають.»

Такі тулмачення і аналогічні їм спостіраємо серед великої кількості Польського населення – яке здебільшого орієнтується на Польський Емігрантський Уряд в Лондоні Сосиковського Миколайчика.

Священик української Католицької церкви Константин ЛЕЩИНСЬКИЙ заявив так: «Я не знаю відкого це виходить, але знаю що серед багатьох Поляків зараз багато балачок щоб втулмачити населенню «ТЕЗИС» «Дрогобицька Область і Стрий в тому числі будуть польськими».

Из приведених прикладів видно що більша кількість Польського населення не збирається виїздити до Польщі кажуть «нам і тут непагано» а фактично не хочуть залишати українську землю».

Зараз уже розпочинається підготовка до здійснення підписаної угоди и я вважаю що для керівних міських районних працівників потрібна ррієнтація що до виконання підписаної угоди.

СЕКРЕТАР СТРИЙСЬКОГО /ОРЛЕНКО/.

МК КП/б/У.-

Отпеч.

В 2-х примир.

прим. №1 ОК КП/б/У

прим. №2 до справи МК КП/б/У.

7.10.44 р.

ДАЛО. Ф. П-5001. Оп. 2. Спр. 36. Арк. 9–10.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Буцько, 2005 – Буцько О. Українсько-польське переселення 1944 – 1946 рр. // Історичний журнал. 2005. № 2. С. 73–79.

ДАЛО – Державний архів Львівської області.

Зашкільняк, 2005 – Зашкільняк Л. Наслідки депортацій українців і поляків у 1944 – 1946 рр. // Науковий вісник Чернівецького університету. Випуск 272. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. 2005. С. 149–156.

Макарчук, 2003 – Макарчук С. Переселення поляків із західних областей України в Польщу у 1944 – 1946 рр. // Український історичний журнал. 2003. № 3. С. 103–115.

Попп, 2016 – Пopp P. Переміщення населення Дрогобицької області (1944 – 1953) // Східноєвропейський історичний вісник. 2016. Вип. 1. С. 69–74.

Сергійчук, 1997 – Сергійчук В. Трагедія українців Польщі. Документи. Тернопіль, 1997. 439 с.

Сливка, 1998 – Сливка Ю. Першопричини та геополітичні цілі переселенських акцій // Депортації українців і поляків: кінець 1939 – початок 50-х років (до 50-річчя операції «Вісла»). Львів, 1998. С. 9–12.

Угода, 1944 – Угода між Урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки і Польським Комітетом Національного визволення про евакуацію українського населення з території Польщі і польських громадян з території УРСР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/616_065.

Mazur, 2001 – Mazur G. Problemy przesiedlenia Polakw z Ukrainy i Ukrairow z Polski w latach 1945 – 1946 // Polska-Ukraina: trudne pytania. Materiały VIII międzynarodowego seminarium historycznego «Stosunki polsko-ukrainskie w latach II wojny swiatowej». Warszawa, 6-8 listopada 2000. Warszawa, 2001. T. 8. S. 15–57.

Serhijczuk, 2001 – Serhijczuk W. Problemy przesiedlenia Ukrairow z Polski i Polakow z Ukrainy w latach 1944 – 1946 // Polska-Ukraina: trudne pytania. Materiały VIII międzynarodowego seminarium historycznego «Stosunki polsko-ukrainskie w latach II wojny swiatowej» (Warszawa, 6–8 listopada 2000). Warszawa, 2001. T. 8. S. 58–85.

REFERENCES

Butsko, 2005 – Butsko O. Ukrainsko-polske pereselennia 1944 – 1946 rr. [Ukrainian-Polish Resettlement] // Istorychnyi zhurnal. 2005. № 2. S. 73–79. [in Ukrainian]

DALO. – Derzhavnyi arkhiv Lvivskoi oblasti [The State Archive of Lviv Region]. [in Ukrainian]

Zashkilniak, 2005 – Zashkilniak L. Naslidky deportatsii ukraintsiv i poliakiv u 1944 – 1946 rr. [The Consequences of deportation of Ukrainians and Poles in 1944 – 1946] // Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Vypusk 272. Istoriiia. Politychni nauky. Mizhnarodni vidnosyny. 2005. S. 149–156. [in Ukrainian]

Makarchuk, 2003 – Makarchuk S. Pereselennia poliakiv iz zakhidnykh oblactei Ukrainy v Polshchu u 1944 – 1946 rr. [The resettlement of the Poles from the western regions of Ukraine to Poland in 1944 – 1946] // Ukrainskyi istorychnyi zhurnal. 2003. № 3. S. 103–115. [in Ukrainian]

Popp, 2016 – Popp R. Peremishchennia naseleennia Drohobytsoi oblasti (1944 – 1953) [The transmigration of population in Drohobych region] // Skhidnoieuropeyskyi istorychnyi visnyk. 2016. Vyp. 1. S. 69–74. [in Ukrainian]

Serhiichuk, 1997 – Serhiichuk V. Trahediia ukraintsiv Polshchi. Dokumenty [The tragedy of Ukrainians in Poland]. Ternopil, 1997. 439 s. [in Ukrainian]

Slyvka, 1998 – Slyvka Yu. Pershoprychyny ta heopolitychni tsili pereselenskykh aktsii [Primary reasons and geopolitical goals of resettlement actions] // Deportatsii ukraintsiv i poliakiv: kinets 1939 – pochatok 50-kh rokiv (do 50-richchia operatsii «Visla»). Lviv, 1998. S. 9–12. [in Ukrainian]

Uhoda, 1944 – Uhoda mizh Uriadom Ukrainsoi Radianskoj Sotsialistychnoi Respubliki i Polskym Komitetom Natsionalnoho vyzvolennia pro evakuatsiiu ukrainskoho naseleennia z terytorii Polshchi i polskykh hromadian z terytorii URSR [Agreement between the government of Ukrainian Soviet Socialist Republic and Polish National Liberation Committee on the evacuation of Ukrainian population from the territory of Poland and Polish citizens from the territory of the Ukr.SSR]. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/616_065. [in Ukrainian]

Mazur, 2001 – Mazur G. Problemy przesiedlenia Polakow z Ukrainy i Ukrairow z Polski w latach 1945 – 1946 [Problems of resettlement of the Poles from Ukraine and the Ukrainians from Poland in 1945 – 1946] // Polska-Ukraina: trudne pytania. Materiały VIII międzynarodowego seminarium historycznego «Stosunki polsko-ukrainskie w latach II wojny swiatowej». Warszawa, 6–8 listopada 2000. Warszawa, 2001. T. 8. S. 15–57. [in Polish]

Serhijczuk, 2001 – Serhijczuk W. Problemy przesiedlenia Ukrairow z Polski i Polakow z Ukrainy w latach 1944 – 1946 [Problems of resettlement of the Ukrainians from Poland and the Poles from Ukraine in 1944 – 1946] // Polska-Ukraina: trudne pytania. Materiały VIII międzynarodowego seminarium historycznego «Stosunki polsko-ukrainskie w latach II wojny swiatowej» (Warszawa, 6–8 listopada 2000). Warszawa, 2001. T. 8. S. 58–85. [in Polish]

Стаття надійшла до редакції 18.04.2018 р.